Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zrównoważona i odporna infrastruktura wodna oraz zrównoważone i odporne sieci wodociągowe”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2023/C 349/14)

Sprawozdawca: **Thomas KATTNIG**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.1.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
	Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	26.6.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	13.7.2023
Sesja plenarna nr	580
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	199/10/17

1. **Wnioski i zalecenia**

1.1. EKES jest przekonany, że w obliczu kryzysu klimatycznego i związanego z nim niedoboru zasobów wodnych należy przedsięwziąć wszelkie niezbędne środki w celu ograniczenia strat wody, zapewnienia sprawiedliwego podziału zasobów wodnych i ułatwienia zrównoważonej gospodarki wodnej. Priorytetem dystrybucji i wykorzystania wody musi być zawsze zaopatrzenie ludności w czystą i przystępną cenowo wodę pitną, zwłaszcza w przypadku niedoboru wody, i to przeznaczenie należy postawić na pierwszym miejscu – przed zużyciem wody do celów przemysłowych, przez sektor turystyki i rolnictwa. EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie, by stosowały podejście oparte na prawach w odniesieniu do wszystkich strategii dotyczących wody oraz by zajęły się problemem ubóstwa wodnego, a tym samym do dostosowały się do Europejskiego filaru praw socjalnych. Proponuje promowanie wspólnego podejścia do postrzegania ubóstwa wodnego na szczeblu UE oraz przygotowanie kompleksowej definicji ubóstwa wodnego, tak aby każde państwo członkowskie mogło opracować własną definicję zgodną z definicją europejską, lecz uwzględniającą lokalne warunki.

1.2. EKES uważa, że dostawy wody są dobrem publicznym, gdyż kładzie się nacisk na kwestie dobrego, wysokiej jakości i przystępnego cenowo zaopatrzenia w wodę. Wyzwania związane z kryzysem klimatycznym, a także niezbędne inwestycje w infrastrukturę wodną pociągają za sobą znaczne koszty. EKES zauważa, że istnieje różnica między publiczną a prywatną gospodarką wodną, jednak w obu można znaleźć dobre i złe przykłady. Gospodarka prywatna, ze względu na nastawienie na zysk, może miewać trudności ze spełnieniem podstawowego wymogu powszechności usług, czyli z obsługą 100 % ludności. EKES uważa, że pomimo ścisłych pułapów finansowych i ograniczeń biurokratycznych publiczne gospodarowanie wodą jest w stanie lepiej zagwarantować powszechny dostęp do wody i systemów kanalizacyjnych po przystępnych cenach i przy zachowaniu odpowiednich norm jakości oraz dbałości o odtworzenie i ochronę ekosystemów, a także w celu zapewnienia niezbędnych inwestycji w infrastrukturę. EKES ponownie ([1]) zaleca wprowadzenie złotej reguły w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę publiczną w celu zapewnienia wydajności oraz ochrony społecznych i ekologicznych podstaw dobrobytu przyszłych pokoleń.

([1]) Zob. np. opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Plan REPowerEU«” [COM(2022) 230 final] oraz „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2021/1060, rozporządzenie (UE) 2021/2115, dyrektywę 2003/87/WE i decyzję (UE) 2015/1814” [COM(2022) 231 final – 2022/0164(COD)] (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 185), Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Inwestycje publiczne w infrastrukturę energetyczną jako element rozwiązania problemów klimatycznych” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 67) oraz Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Strategiczna wizja transformacji energetycznej umożliwiającej strategiczną autonomię UE” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 75 z 28.2.2023, s. 102).

1.3. Woda ma fundamentalne znaczenie dla życia, stanowi wspólne dobro i prawo człowieka, co uznano w pierwszej udanej europejskiej inicjatywie obywatelskiej „Right2Water", która doprowadziła do przeglądu dyrektywy w sprawie wody pitnej, przyjętej przez UE w 2020 r., w tym specjalnego artykułu dotyczącego dostępu do wody. W tym kontekście EKES zaleca, by UE przyjęła i wzmocniła ramy regulacyjne odnoszące się do umów koncesji dotyczących wody w celu zagwarantowania dostępu do wody i systemów kanalizacyjnych po przystępnych cenach i przy zachowaniu odpowiednich norm jakości oraz dbałości o odtworzenie i ochronę ekosystemów, a także w celu zapewnienia niezbędnych inwestycji w infrastrukturę. W przyszłości należy również utrzymać wyłączenia dotyczące wody i ścieków wprowadzone w dyrektywie 2014/23/UE ([2]), przyznane w wyniku udanej europejskiej inicjatywy obywatelskiej „Right2Water". Zwłaszcza w obliczu kryzysu klimatycznego EKES sprzeciwia się również jakiejkolwiek obowiązkowej liberalizacji sektora wody i ścieków.

1.4. W związku z pogarszającą się dystrybucją zasobów wodnych EKES stwierdza, że gospodarka – szczególnie przemysł i rolnictwo o dużym zapotrzebowaniu na wodę – powinna zostać zorganizowana w sposób, który pozwala na ograniczenie zużycia wody i poprawę jej ponownego wykorzystania. Będzie to również wymagać określenia krajowych i unijnych wymogów i zaleceń w celu lepszego uregulowania zużycia wody i skuteczniejszego wsparcia finansowego infrastruktury wodnej. EKES wzywa instytucje UE, by zaczęły traktować kwestię wody jako priorytet oraz opracowały Europejski Niebieski Ład.

1.5. EKES opowiada się za wzmocnieniem zasady „zanieczyszczający płaci" i za przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom u źródła, zamiast usuwania ich ze ścieków za pomocą rozwiązań „końca rury". Niezbędne jest trwałe ograniczenie odpływu zanieczyszczeń do jednolitych części wód i wód gruntowych, dzięki czemu koszty dostarczania wody pitnej, sanitacji oraz oczyszczania ścieków pozostaną możliwe do udźwignięcia. EKES popiera istotny krok, którym jest ukierunkowana poprawa oczyszczania ścieków przy ścisłym powiązaniu jej z systemem odpowiedzialności producenta – zgodnie z propozycją Komisji zawartą w przekształconej dyrektywie dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Choć konieczne jest zarazem zapewnienie publicznej kontroli nad organizacjami odpowiedzialności producenta oraz zadbanie o to, by wszystkie inwestycje w oczyszczalnie ścieków były dokonywane niezależnie i by organizacje producentów nie miały na nie wpływu.

1.6. EKES zwraca uwagę na poważne wyzwania stojące przed gminami w zakresie rozwoju i utrzymania jednolitych części wód. Aby rozwiązać te problemy, należy dalej prowadzić i znacznie ułatwiać współpracę międzygminną. W związku z tym EKES wzywa Komisję do rozszerzenia pola manewru w dziedzinie prawa, a zwłaszcza przepisów dotyczących zamówień publicznych.

1.7. Inwestycje w gospodarkę wodną i ściekową potrzebne, by zapewnić zrównoważoną, konkurencyjną i sprawiedliwą niebieską transformację, muszą być nastawione na osiągnięcie optymalnego stosunku kosztów i korzyści ekologicznych i ekonomicznych, z uwzględnieniem w szczególności grup ludności znajdujących się w trudnej sytuacji. Ponadto badania naukowe, innowacje oraz kampanie informacyjne dla przemysłu, rolnictwa i gospodarstw domowych mają zasadnicze znaczenie dla propagowania gospodarki oszczędnej w wodę i zachowań sprzyjających oszczędności wody.

1.8. EKES podkreśla utratę różnorodności biologicznej spowodowaną kryzysem klimatycznym, którą dodatkowo pogłębiają takie zjawiska jak napływ zbyt ciepłej wody do rzek. Te błędy trzeba mieć na uwadze przy przyszłym projektowaniu infrastruktury wodnej, by zapewnić rozwiązywanie problemów zamiast ich dalszego potęgowania. Jednocześnie należy podjąć kompleksowe działania, aby do 2050 r. osiągnąć cel 1,5 °C.

1.9. EKES proponuje, by Komisja Europejska zainicjowała ogólnoeuropejski proces konsultacji publicznych, który – dzięki ocenie europejskiego zapotrzebowania na wodę – posłuży za podstawę przyszłych działań w ramach europejskiego niebieskiego ładu.

([2]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania koncesji (Dz.U. L 94 z 28.3.2014, s. 1).

2. **Kontekst**

2.1. Woda jest dobrem niezbędnym do życia dla ludzi, przyrody oraz funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Większość wody jest wykorzystywana w rolnictwie (70 %), a następnie w przemyśle (22 %) i gospodarstwach domowych (8 %). Przy tym średnie roczne wydatki na usługi wodno-kanalizacyjne w całej UE wynoszą 100 mld EUR. Kwota ta wzrośnie do około 250 mld EUR, gdyż konieczne będzie zastosowanie się do przepisów UE dotyczących oczyszczania ścieków i dostarczania wody pitnej ([3]).

2.2. By mieć w przyszłości wystarczającą ilość wody, niezbędne będzie udoskonalenie infrastruktury wodnej i zwiększenie zdolności magazynowania. Wymaga to szerokiego wachlarza środków, począwszy od zbierania wody deszczowej w cysternach, przez budowę zbiorników wodnych i rurociągów pierścieniowych po ograniczenie uszczelniania gleby w celu zwiększenia jej zdolności magazynowania wody. W razie wylania różnych rodzajów cieków wodnych należy podjąć próbę skierowania nadwyżki do kontrolowanych zbiorników i zmagazynowania jej w nich. Zdolność buforową należy zapewniać wzdłuż cieków wodnych z przerwami, aby nadmiar wody mógł z czasem odpłynąć i aby można było ograniczyć szczytową ilość nadmiarowej wody. O gotowość na takie sytuacje wraz z inwestycjami infrastrukturalnymi trzeba zadbać z wyprzedzeniem.

2.3. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych wyraźnie uznało w 2010 r. prawo do wody i urządzeń sanitarnych za odrębne prawo człowieka ([4]). Pilnie potrzebne są pierwsze kroki w kierunku transpozycji tego prawa, które poczyniono w dyrektywie (UE) 2020/2184 ([5]) oraz w formie propozycji Komisji w ramach przekształcenia dyrektywy 91/271/EWG ([6]). Państwa członkowskie zobowiązują się tym samym do poprawy dostępu wszystkich ludzi w UE do czystej i przystępnej cenowo wody pitnej i warunków sanitarnych do 2030 r. Według danych Komisji ([7]) około 10 mln osób w UE nie ma obecnie dostępu do urządzeń sanitarnych. Państwa członkowskie muszą należycie uwzględnić ten aspekt na etapie wdrażania. Inicjatywa dotycząca Niebieskiego Ładu powinna przyczynić się do wzmocnienia tych starań.

2.4. Kryzys klimatyczny już teraz wywiera znaczący wpływ na gospodarkę wodną na świecie. Jednym ze skutków jest podnoszenie się poziomu mórz, co zwiększa wnikanie wody na obszary przybrzeżne. Jednocześnie kryzys ten prowadzi do spadku poziomu rzek i wód gruntowych w wielu regionach. Pogłębia to problem niedoborów żywności, ponieważ woda słodka jest niezastąpiona w przypadku wytwarzania szeregu produktów spożywczych ([8]).

2.5. Kryzys klimatyczny zmniejsza istniejące zasoby wodne i prowadzi do suszy, parowania ([9]), wzrostu temperatury mórz oraz niszczenia siedlisk, co ma konsekwencje dla całego ekosystemu.

2.6. Zaopatrzenie w wodę jest niezbędne do życia dla obywateli i stanowi część infrastruktury krytycznej. By dostarczyć wodę pitną obywatelom, z reguły potrzebna jest energia do obsługi pomp wodnych. Dostawcy wody pitnej stawiają już na dodatkowe systemy i odrębny obieg energii, by w razie awarii móc dalej zaopatrywać ludzi.

2.7. W ostatnich latach w wielu krajach UE doszło do rekomunalizacji usług wodno-kanalizacyjnych. Do ponownego przekazania w ręce publiczne usług świadczonych w interesie ogólnym skłoniły miasta i gminy przede wszystkim ich negatywne doświadczenia po prywatyzacji usług. Skutkami ubocznymi były często mniejsze inwestycje w infrastrukturę,

([3]) https://www.aquapublica.eu/sites/default/files/article/file/20230310_Joint%20statement_EPR%20scheme.pdf.
([4]) https://www.un.org/Depts/german/gv-64/band3/ar64292.pdf.
([5]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 435 z 23.12.2020, s. 1).
([6]) Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz.U. L 135 z 30.5.1991, s. 40).
([7]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/qanda_22_6281.
([8]) https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/wat2.1633.
([9]) Europe's next crisis: Water – POLITICO.

gorsze warunki pracy, wyższe koszty dla konsumentów, a także utrata kontroli i specjalistycznej wiedzy ([10]). Rekomunalizacja może przyczynić się do odzyskania przez miasta i regiony sprawczości politycznej, kontroli demokratycznej i możliwości wywierania wpływu w zakresie zaopatrzenia w wodę ([11]).

2.8. Woda to zagadnienie wysoce polityczne i społeczne, wymagające długoterminowego podejścia, które jest nie do pogodzenia z cyklami wyborczymi, a wymaga od decydentów publicznych znacznych wysiłków w zakresie inwestycji oraz kosztów eksploatacji i utrzymania. Aby obywatele mogli w pełni sprawować demokratyczną kontrolę, należy zadbać o to, by znali obieg wody i jego cenę.

3. **Uwagi ogólne**

Społeczny wymiar wody

3.1. Woda jest zasobem niezbędnym, ale w wyniku kryzysu klimatycznego coraz bardziej ograniczonym. Dlatego EKES wzywa do opracowania Europejskiego Niebieskiego Ładu w celu zwiększenia świadomości na temat tego istotnego zasobu. Zaleca mapowanie stanu infrastruktury wodnej i dostępności wody w każdym państwie członkowskim w celu uzyskania aktualnych informacji na temat stanu istniejącej infrastruktury wodnej oraz wskazania pilnych potrzeb inwestycyjnych.

3.2. EKES podkreśla, że woda nie jest towarem takim jak każdy inny, lecz raczej odziedziczonym dobrem, które trzeba chronić i którego trzeba bronić ([12]). EKES uważa, że powszechny dostęp ludności do wody pitnej i usług sanitarnych wysokiej jakości i po przystępnych cenach należy traktować jako dobro publiczne, a nie tylko przedmiot transakcji, przy pełnym poszanowaniu art. 14 TFUE i protokołu nr 26 załączonego do TUE i TFUE. W tym kontekście EKES zaleca, by UE przyjęła i wzmocniła ramy regulacyjne odnoszące się do umów koncesji dotyczących wody w celu zagwarantowania powszechnego dostępu do wody i systemów kanalizacyjnych po przystępnych cenach i przy zachowaniu odpowiednich norm jakości oraz dbałości o odtworzenie i ochronę ekosystemów, a także w celu zapewnienia niezbędnych inwestycji w infrastrukturę. W przyszłości należy również utrzymać wyłączenia dotyczące wody i ścieków wprowadzone w dyrektywie 2014/23/UE w sprawie udzielania koncesji w wyniku pomyślnej inicjatywy obywatelskiej „Right2Water" ([13]), z pełnym poszanowaniem art. 14 TFUE i protokołu nr 26 załączonego do TUE i TFUE. Zwłaszcza w obliczu kryzysu klimatycznego EKES jest przeciwny jakiejkolwiek obowiązkowej liberalizacji we wrażliwym sektorze wodno-kanalizacyjnym i zamiast tego opowiada się za wzmocnieniem usług publicznych świadczonych w interesie ogólnym w sektorze wodnym i poza nim.

3.3. EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie, by stosowały podejście oparte na prawach w odniesieniu do wszystkich strategii dotyczących wody oraz by zajęły się problemem ubóstwa wodnego, a tym samym do dostosowały się do Europejskiego filaru praw socjalnych. Proponuje promowanie wspólnego podejścia do postrzegania ubóstwa wodnego na szczeblu UE oraz przygotowanie kompleksowej definicji ubóstwa wodnego, tak aby każde państwo członkowskie mogło opracować własną definicję zgodną z definicją europejską, lecz uwzględniającą lokalne warunki. Należy udostępnić środki publiczne na rozwój infrastruktury, aby pomóc w szczególności właścicielom nieruchomości ubogich w zasoby oraz obszarom miejskim i wiejskim znajdującym się w niekorzystnej sytuacji społecznej, które wymagają renowacji infrastruktury.

3.4. EKES podkreśla, że sprawiedliwa transformacja nie sprowadza się tylko do kwestii finansowania. Jej celem jest również tworzenie godnej pracy, wysokiej jakości miejsc pracy oraz zabezpieczenia społecznego i utrzymanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, co wymaga konkretnych działań na wszystkich poziomach, zwłaszcza na szczeblu regionalnym.

3.5. Coraz więcej regionów UE boryka się z niedoborem wody ([14]). To unaocznia, jak istotna jest rozbudowa odpornej infrastruktury wodnej, a szczególnie tworzenie zdolności magazynowania. W razie ewentualnego niedoboru wody należy zapewnić zaopatrzenie ludzi w wodę i zaspokojenie ich podstawowych potrzeb w tym zakresie. To przeznaczenie trzeba

([10]) Getzner, Köhler, Krisch, Plank, „Endbericht (Langfassung): Vergleich europäischer Systeme der Wasserversorgung und Abwasserentsorgung" [Sprawozdanie końcowe (długa wersja): Porównanie europejskich systemów wodno-kanalizacyjnych], *Informationen zur Umweltpolitik*, 197, 2018.
https://emedien.arbeiterkammer.at/viewer/ppnresolver?id=AC15177626.

([11]) https://www.epsu.org/search?f%5B0%5D=policies%3A56.

([12]) Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1), motyw 1.

([13]) https://right2water.eu/.

([14]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133025.

stawiać na pierwszym miejscu – przed zaopatrzeniem w wodę sektorów przemysłu, turystyki i rolnictwa. Państwa członkowskie muszą to zagwarantować. Jest to konieczne, aby zapobiec konfliktom o wodę, które obserwujemy już w innych częściach świata. W związku z tym pilnie potrzebny jest Niebieski Ład w UE, również by zwrócić większą uwagę na dostępność i dystrybucję wody w przyszłości oraz wzmocnić badania naukowe i innowacje.

Jakość i oczyszczanie wody

3.6. EKES apeluje o lepszą realizację zasady ostrożności i zasady „zanieczyszczający płaci", aby poprawić jakość wody i obarczyć kosztami zanieczyszczających, a nie konsumentów. Wody gruntowe powinny mieć jakość wody pitnej, aby unikać kosztownego i energochłonnego uzdatniania wody pitnej.

3.7. Zwłaszcza środki produkcji w rolnictwie, sektorze spożywczym i przemyśle przyczyniają się do rozproszonego zanieczyszczenia azotanami i pestycydami, w związku z czym wody gruntowe często nie osiągają dobrego stanu chemicznego. Prawodawstwo w dziedzinie rolnictwa (np. WPR), przemysłu i chemii (np. rozporządzenie w sprawie pestycydów) musi mieć zatem taki kształt, aby nie wywierać negatywnego wpływu na ekosystemy wodne.

Wykorzystanie i marnotrawienie wody

3.8. EKES zwraca uwagę na poważne wyzwania stojące przed gminami w zakresie rozwoju i utrzymania jednolitych części wód. Aby im sprostać, należy dalej zacieśniać i znacznie ułatwiać współpracę między gminami w celu lepszego świadczenia usług wodno-kanalizacyjnych, lepszego rozwoju i utrzymania jednolitych części wód oraz zapewnienia długoterminowej efektywności ekonomicznej tych usług świadczonych w interesie ogólnym na obszarach wiejskich. Dlatego EKES wzywa Komisję do rozszerzenia pola manewru w dziedzinie prawa, zwłaszcza przepisów dotyczących zamówień publicznych.

3.9. Komisja szacuje, że całkowity koszt związany z przekształceniem dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych wynosiłby ponad 3,8 mld EUR rocznie. Większość tych kosztów musiałyby ponieść gospodarstwa domowe ([15]), co jeszcze bardziej zwiększyłoby koszty korzystania z systemu wodno-kanalizacyjnego i byłoby szczególnie dotkliwe dla grup społecznych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji finansowej. W związku z tym EKES wnosi o taki podział kosztów i zysków, by nie stanowiły obciążenia dla gospodarstw domowych.

3.10. EKES uważa, że należy znacznie ograniczyć straty wody spowodowane wyciekami z sieci, które w niektórych krajach UE sięgają 20 % ([16]), a także marnotrawienie wody w rolnictwie, przemyśle, budownictwie i turystyce. Te sektory mogą przyczynić się do rozwiązania problemu dzięki rozwojowi badań i innowacji w zakresie praktyk oszczędnego gospodarowania wodą, a także dzięki lepszemu wykorzystaniu już dostępnej wiedzy (np. w zakresie nawadniania kropelkowego, wprowadzania upraw wodooszczędnych, wzmocnienia gospodarki o obiegu zamkniętym, dostosowania produkcji żywności do warunków lokalnych itp.).

3.11. Świadomi obywatele oszczędniej korzystają z wody w gospodarstwie domowym. Zatem EKES z zadowoleniem przyjmuje rozszerzone obowiązki informowania gospodarstw domowych, co na mocy przepisów UE jest zadaniem podmiotów dostarczających wodę pitną i oczyszczających ścieki.

Infrastruktura wodna

3.12. Kryzys klimatyczny oddziałuje w dużym stopniu na infrastrukturę wodną na całym świecie. Na transport towarów i osób szczególny wpływ wywierają niski poziom wód w rzekach, zmiany w charakterystyce opadów, nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe oraz wzrost poziomu mórz.

3.13. Głębokość szlaków żeglownych maleje, w związku z czym konieczne jest dostosowanie infrastruktury portów i śluz do nowych warunków. Oznacza to wyższe koszty i dłuższy czas oczekiwania dla statków oraz spowalnia przewóz towarów.

([15]) Pokrycie kosztów zgodnie z oceną skutków: 51 % przez gospodarstwa domowe, 22 % przez sektor publiczny i 27 % przez przemysł.
([16]) https://emedien.arbeiterkammer.at/viewer/ppnresolver?id=AC15249737.

3.14. Należy więc dostosować infrastrukturę portów i śluz oraz poprawić planowanie kanałów i szlaków żeglugowych, tak aby w przyszłości transport wodny mógł odbywać się w sposób bezpieczny i wydajny.

3.15. EKES sądzi, że zasadnicze znaczenie mają rozbudowa i lepsze połączenie dróg wodnych w obrębie UE. Trzeba przy tym wziąć również pod uwagę intermodalność, o której mowa w opinii TEN/764 ([17]).

Energia

3.16. Sytuacja panująca na rynkach energii w sierpniu 2022 r. pokazała, że ze względu na kryzys klimatyczny żadne źródło energii nie jest zawsze całkowicie niezawodne. Można zaobserwować zatem wpływ suszy na produkcję energii wodnej i jądrowej.

3.17. EKES z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz wykorzystania wody do wytwarzania i magazynowania energii ze źródeł odnawialnych, lecz zauważa, że niedobory wody wynikające z kryzysu klimatycznego mają długofalowy negatywny wpływ na produkcję i magazynowanie energii elektrycznej. Powoduje to spadek produkcji, co może również szkodzić sieci elektroenergetycznej. Należy dalej wspierać rozwój odnawialnych źródeł energii i poczynić szybkie postępy zwłaszcza w dziedzinie energii słonecznej i wiatrowej, aby móc zrekompensować ewentualne zakłócenia w dostawach energii z elektrowni wodnych.

3.18. EKES zauważa, że elektryfikacja transportu może również zwiększyć zużycie wody, ponieważ elektrolity wykorzystywane do produkcji baterii wymagają znacznej ilości wody. Dlatego budowa fabryk baterii wymaga starannego planowania.

3.19. EKES zauważa, że odnawialne źródła energii na ogół wymagają mniejszej ilości wody niż wydobycie i przetwarzanie tradycyjnych paliw kopalnych, jednak istnieje odnawialne źródło energii, które wiąże się ze znacznym zużyciem wody, a mianowicie biopaliwa. Nawadnianie i przetwarzanie upraw przeznaczonych do produkcji biopaliw wymaga dużej ilości wody, którą trzeba dostarczać z wykorzystaniem infrastruktury wodnej i sieci dystrybucji.

3.20. EKES zwraca uwagę, że wytwarzanie energii jądrowej wymaga dużych ilości wody chłodzącej. Kryzys klimatyczny prowadzi do wzrostu temperatury, obniżając jednocześnie poziom rzek. Wraz ze wzrostem temperatury elektrownie jądrowe muszą zmniejszać moc wytwórczą ze względu na niedobór wody. Ponadto zrzut zbyt ciepłej wody chłodzącej zwiększa zawartość tlenu w rzekach, co ma negatywny wpływ na ekologię wody i różnorodność biologiczną ([18]).

4. **Uwagi szczegółowe**

4.1. EKES krytycznie ocenia niespójność polityki wodnej UE z innymi kierunkami polityki UE i wzywa Komisję do zaradzenia temu, aby uniknąć sprzecznych środków i celów.

4.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje przedstawiony w przekształconej dyrektywie w sprawie wody pitnej postulat Komisji dotyczący jak największego ograniczenia strat wody w systemach wodociągowych ([19]). EKES zwraca uwagę, że pilnie potrzebne są szybko podejmowane środki oraz publiczne i prywatne inwestycje w infrastrukturę wodną w celu uniknięcia strat wody oraz zapewnienia długoterminowej odporności i zrównoważonego charakteru kluczowej infrastruktury wodnej. Wycieki wody należy traktować jak sytuacje nadzwyczajne. Wtedy to od dostępności wyspecjalizowanych fachowców i sprzętu zależy przede wszystkim szybkie zakończenie wycieków.

4.3. Po raz kolejny okazuje się, że największą przeszkodą dla sektora publicznego w zakresie finansowania projektów infrastrukturalnych jest ścisła dyscyplina budżetowa. Trzeba zatem dążyć do wyłączenia projektów związanych z Europejskim Zielonym Ładem, niezależnością energetyczną i sektorem cyfrowym z wszelkich przepisów, które hamują takie inwestycje publiczne. Dlatego też zgodnie z wcześniejszymi opiniami ([20]) EKES zaleca stosowanie złotej reguły w odniesieniu do inwestycji publicznych.

([17]) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej, zmieniającego rozporządzenie (UE) 2021/1153 i rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1315/2013" (COM(2022) 384 final/2 – 2021/0420 (COD)) (Dz.U. C 75 z 28.2.2023, s. 190).

([18]) https://www.dw.com/de/wie-k%C3%BChlen-hei%C3%9Fe-l%C3%A4nder-ihre-kernkraftwerke/a-49758541.

([19]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L2184.

([20]) Zob. przypis 1.

4.4. EKES popiera proponowany przegląd dyrektywy 2006/118/WE ([21]) i dyrektywy 2008/105/WE ([22]), a także wprowadzenie wartości dopuszczalnych odnośnie do związków perfluorowanych (PFC) oraz mikrodrobin plastiku. W sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego zwrócono uwagę na niespójne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci" w sektorze wodnym pomimo znacznych kosztów operacyjnych i inwestycyjnych ([23]).

4.5. EKES zwraca uwagę, że do utrzymania oraz dalszego rozwijania zrównoważonej i odpornej infrastruktury wodnej i sieci dystrybucji potrzebni są wykwalifikowani pracownicy, a przede wszystkim specjaliści. Konieczne jest odpowiednie zarządzanie wiedzą, tj. działania strategiczne i operacyjne, które optymalizują wykorzystanie wiedzy. Apeluje o stworzenie niezbędnych struktur i warunków pracy, tak aby w tej dziedzinie nie występowały wąskie gardła i aby zapewnić wystarczającą liczbę wyspecjalizowanych pracowników, którzy zajmą się wdrożeniem potrzebnych środków.

4.6. EKES odnotowuje, że postępująca cyfryzacja w sektorze wodnym stwarza również większe zagrożenia pod względem bezpieczeństwa i ochrony danych. Trzeba zadbać o to, by zebranymi danymi posługiwano się w sposób spełniający jak najbardziej rygorystyczne przepisy dotyczące ochrony danych. Cyberbezpieczeństwo musi również odgrywać pierwszoplanową rolę w infrastrukturze wodnej i sieciach dystrybucji z uwagi na coraz większe zagrożenia wynikające z cyberataków na infrastrukturę krytyczną.

4.7. W wielu państwach członkowskich przedsiębiorstwa zaangażowane w produkcję i dystrybucję wody pitnej oraz w gospodarowanie ściekami i oczyszczanie wody są w niewielkim stopniu zintegrowane lub wcale nie są zintegrowane. EKES uważa, że przeniesienie kierowania i zarządzania w ręce jednej organizacji publicznej pomogłoby zaoszczędzić koszty i zwiększyć wydajność.

Bruksela, dnia 13 lipca 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

([21]) Dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz.U. L 372 z 27.12.2006, s. 19).

([22]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 348 z 24.12.2008, s. 84).

([23]) https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_12/SR_polluter_pays_principle_PL.pdf.